

OKMÁNYTÁR

AZ OSZTRÁK—MAGYAR MONARCHIA HADSEREGE GYALOGOS ÉS LOVAS CSAPATTESTEINEK (ÖNÁLLÓ ALOSZTÁLYAINAK) NYELV SZERINTI SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA (1918. MÁJUS)*

KUN JÓZSEF

Az első világháború történelmi eseményeinek feltárása, egy sor kérdés újabb felülvizsgálata s különösen az Osztrák—Magyar Monarchia széthullása okainak és folyamatának kutatása napjainkban a hazai és a nemzetközi tudományos érdeklődés homlokterében áll. Nem túlzás azt mondani, hogy az első világháborúval kapcsolatos kutatómunka újabb reneszánszát éli. Az itt közlésre kerülő dokumentum ehhez a munkához kíván segítséget nyújtani.

Okmányok folyóiratokban történő közzétételét számos körülmény indokolja, melyek közül legfontosabbak, hogy a kutatók szélesebb körének érdeklődésére tarthassanak számot és elsőrendű forrásértékkel rendelkezzenek. A publikálás indokai között szerepel az előbbi két szempont megléte esetén az a körülmény is, hogy egy-egy alapvető dokumentum a kutatók számára nehezen hozzáférhető. Megítélésünk szerint az itt közlésre kerülő összeállítás a fenti szempontoknak megfelelően s a benne található adatokból a kutatók 1918 májusára, illetve az azt megelőző hónapok eseményeire vonatkozóan hasznos következtetéseket vonhatnak le. A katonatömegek nemzetiségi hovatartozása ugyanis, ha nem is mindig elsődleges tényezőként, de jelentősen befolyásolta az 1918-as év katonapolitikai eseményeinek alakulását.

A nemzetiségi kérdés a Habsburg-monarchia haderejében a nacionalizmus megjelenésével párhuzamosan jelentkező s azokra a katonai vezetés már a kezdet kezdetén érzékenyen reagált. Az ok kézenfekvő: a nemzeti hovatartozás érzésének erősödése, majd az önálló nemzeti államok létrehozására irányuló mozgalmak megjelenése és fokozatos kiszélesedése a haderőt sem hagyta érintetlenül. A katonai központi hatóságok a legkülönbözőbb intézkedésekkel próbálták távoltartani a haderőt a nemzetiségi mozgalmak hatásától és igyekeztek

* A tüzérség nemzetiségi összetételéről nem adtak ki összesítést. Megítélésünk szerint ennek egyik oka az 1918-ban folyamatban levő nagy belső átszervezés, valamint a tüzérség amúgy is meglévő széttagoltsága. Megjegyzendő, hogy az első világháború alatt a tüzérvégek száma megháromszorozódott. 1914-ben pl. a hadosztály-tüzérség 7, 1918-ban pedig 21 útegéből állott.

a katonatömegeket az összbirodalmi érdekek engedelmes eszközévé formálni. Egyik hosszú múltra visszatekintő módszer volt, hogy a birodalom azon részeiből, ahol nemzetiségi mozgalmakat észleltek, a helyi lakosság köréből regrutálódott csapatokat — figyelmen kívül hagyva a mozgósítások alkalmával ebből adódó nehézségeket — más hadkiegészítésű körzetekbe helyezték át. Több alkalommal megtörtént, hogy a fegyelem helyreállítása érdekében egyes alakulatok személyi állományát összekeverték, vagyis az alakulatok nemzetiségi összetételét megváltoztatták.

A birodalom sajátos etnikai alkatából természetszerűleg következett, hogy a nemzetiségi összetétel és az ahhoz kapcsolódó soknyelvűség az osztrák—magyar haderő egyik problémája maradt. A katonai bürokrácia folyamatosan nyilvántartotta a csapatok nemzetiségi összetételét (az osztrák Landwehr-nél és a honvédségnél is) és a vezetés folyamatosan azon munkálkodott, hogy biztosítsa a sok nép fiaiból álló fegyveres erő hadrafoghatóságát. Különös gonddal regisztrálták, hogy a tisztek anyanyelvükön kívül milyen nyelveket, milyen fokon beszélnek. A fentiekkel kapcsolatban az osztrák Kriegsarchivban gazdag levéltári forrásanyag áll a kutatók rendelkezésére. Nem minden lényeges dokumentum maradt fenn, de a meglevők is elegendők a kérdés-komplexum sokoldalú, alapos elemzéséhez és helytálló következtetések levonásához. Mindezt csupán azért kívántuk megemlíteni, mert többször elhangzott, sőt írásban is megfogalmazást nyert olyan megállapítás, hogy a monarchia hadseregének nemzetiségi összetételéről nem készültek kimutatások. A levéltári források alapján a nemzetiségi összetételről és az ezzel kapcsolatos problémákról számos publikáció is megjelent. Ezek közül csupán a kimondottan statisztikai jellegű kiadványokra szeretnénk felhívni a kutatók figyelmét:

Prof. A. L. HICKMANN: Die Nationalitäten-Verhältnisse im Mannschafsstande der. k. u. k. gemeinsamen Armee. (A kiadvány csupán egy nagyméretű színes táblázatból áll, amely a következő három részre tagozódik: 1. A gyalogezredek nemzetiségi összetétele 1900-ban. Egy-egy nemzetiség 5 százaléknál kisebb előfordulási arányát az összeállításnál nem vették figyelembe. 2. Az egyes fegyvernemek legénysége nemzetiségi összetételének összehasonlító táblázata. Az összeállítás a magyar statisztikai évkönyv ide vonatkozó adatainak 10 éves átlagát rögzíti. 3. A közös haderő egyes csapattestei létszámának 1903-as összehasonlító táblázata.)

Dr. Wilhelm WINKLER: Der Anteil der nichtdeutschen Volksstämme an der öst.-ung. Wehrmacht. Wien, 1919.

Dr. Wilhelm WINKLER: Die Totenverluste der öst.-ung. Monarchie nach Nationalitäten. Wien, 1919.

Maximilian EHNL: Die österreichisch-ungarische Landmacht nach Aufbau, Gliederung, Friedensorganisation, Einteilung und nationaler Zusammensetzung im Sommer 1914. (Ergänzungsheft 9 zum Werke „Österreich-Ungarns letzter Krieg“.) Wien, 1934.

Az M. Ehnl által kiadott összeállítás, amint ez a címből is kitűnik, tartalmazza az egész szárazföldi haderő százalékban kifejezett nemzetiségi megoszlását. Kilenc nemzetiséget sorol fel, a tizedik rovatban pedig összevontan szerepelnek a horvátok, szerbek, szerb-horvátok, tehát — a szlovének kivételével — a monarchiában élő délszláv nemzetiségek. A tizenegyedik rovat fejrésze a „különböző” címet viseli és majdnem kivétel nélkül mindegyik csapattestnél található bejegyzés ebben a rovatban. Ez azt jelenti, hogy az állomány nemzetiségek szerinti besorolása megközelítően sem pontos. Átlagosan a csapatlétszám 20 százaléka szerepel az utolsó rovatban.

A háborús évek alatt a csapatok személyi állománya sokkal gyorsabban változott, illetve cserélődött, mint békeidőben. Ennek ellenére folyamatosan nyilvántartották a nemzetiségi összetételben bekövetkezett változásokat s az egyes táblázatokból kitűnik, hogy a lehető legnagyobb pontosságra törekedtek. Tizenhárom nemzetiséget tartottak nyilván és ezen belül egy-egy nemzetiség előfordulási arányát 0,25 százalékos pontossággal kimutatták. Az eredeti összeállításban 100 részre osztott, vízszintesen futó hasábokon belül különböző színek szemléltetik a csapattestek nemzetiségi összetételét. Ilyen formában a közzététel megoldhatatlan lett volna, ezért kellett választanunk a számokkal történő ábrázolást. Dokumentációnk tartalmilag annyiban tér el az eredetitől, hogy három nemzetiséget (szerb-horvát, horvát, szerb) összevontunk, egyet pedig (Ladiner)¹ külön nem tüntettünk fel. Az egyéb rovatba soroltuk minden esetben a ladinokat és néhány esetben más nemzetiségeket is, ha létszámuk aránya nem érte el a 0,5 százalékot sem. A nemzetiségi összetételről szóló utolsó összeállítást a „K. u. k. Armeeoberkommando” hadműveleti osztálya adta ki 1918. augusztus 26-án és az elosztó szerint 17 személynek, illetve katonai szervnek küldte meg.² A kísérőirat szövege a következő:

„A május hó folyamán befutott jelentések alapján rezervált felhasználásra mellékelten megküldjük a gyalogos, lovas csapattestek (önálló alosztályok) nyelv szerinti összetételéről készült színes táblázatokat.

A még hiányzó jelentések kiegészítés formájában kerülnek kiadásra.

1 Ladinok. Dél-Tirolban élő, rétoromán nyelvet beszélő népcsoport. Számuk osztrák területen kb. 18–20 000-re tehető.

2 Az elosztón az alábbi címek szerepelnek:

- GM. Fhr. v. Waldstätten
- Obst. d. Gstbs. Kps. Beyer
- AOK. Op. Abtg. Ausbildungsgruppe
- AOK. OP. Abtg. Org. Gruppe
- AOK. Op. Abtg. I Gruppe
- AOK. Op. Abtg. R Gruppe
- AOK. Op. Abtg. B Gruppe
- AOK. Präs. Abteilung
- AOK. QAbt.
- AOK. Nachrichten Abtg.
- Evidenzbüro des Gstbs. Wien
- Chef d. Ersatzwesens f.d.g.b.M.
- K.u.k. KM. Präs. Büro
- K.u.k. KM. Abtg. 5
- K.u.k. KM. Abtg. 10
- K.u.k. Min. f. LV.
- K.u.k. LVM.

A tüzérségi alakulatok állományának nyelv szerinti összetételéről táblázatok nem kerülnek kiadásra, de az idevágó adatok a Hadsereg-főparancsnokság Szervezési Csoportjától beszerezhetők.”

Az összeállítást titkosan kezelték,³ a táblázatokból meghatározott példányszám készült, s mindegyik külön nyilvántartási számot kapott. A hadműveleti osztály 1918. augusztus 31-én pótlólag még kiadott egy összeállítást olyan alakulatokról, amelyeknek a korábban kiadott táblázatokban csupán a hadrendi számai voltak feltüntetve, a nemzetiségi megoszlásukról azonban nem szerepeltek adatok. A pótlólag kiadott összeállítás adatait dokumentációnkba felvettük, de, sajnos, a kép még így sem teljes. Azoknál az alakulatoknál, ahonnan nem futóttak be jelentések, továbbra is csak a hadrendi szám szerepel, a többi rovat üresen maradt.

Bevezetőnkben kívánjuk megjegyezni, hogy dokumentációnk címe szövegű fordítása az eredeti irat tárgymegjelölésének. A cím a csapattestek nyelv szerinti megoszlásáról beszél, de az idekapcsolódó egyéb iratokból s a már megjelent publikációkból egyértelműen kitűnik, hogy a hadsereg-főparancsnokság a nyelvi megoszlás alatt a nemzetiségi összetételt értette. Itt hívjuk fel továbbá a figyelmet arra is, hogy a zászlóaljok hadrendi számaikat hol arab, hol római, hol pedig kombinált (arab—római, pl. 1/VII.) számösszetétel jelzi, amelyekre szükség szerint jegyzetben is utalunk.

Végezetül meg kell említenünk, hogy az itt közlésre kerülő dokumentumot az adatok felhasználásakor forráskritikai vizsgálat alá kell vetnünk. A személyi állományra ugyanis — attól függően, hogy a csapattestek hol állomásoztak, milyen hadkiegészítésű körzetből recrutálódtak és közös, vagy honvéd egységről volt-e szó — különböző mérvű lelki és fizikai terror nehezedett. A befolyásolás, amely esetenként egészen durva és agresszív formákat öltött, arra irányult, hogy a katonák a körülményektől függően mindenekelőtt osztráknak, illetve magyarnak vallják magukat. Megítélésünk szerint a monarchia hadserege nemzetiségi összetételéről készült utolsó összeállítás, az elmondottak figyelembevételével mellett is, megközelítően hű képet nyújt a korabeli valóságos helyzetről.

Levéltári jelzet: Österreichisches Kriegsarchiv, Neue Feldakten. K. u. K. Armeeoberkommando Op. Abt. Op. Nr. 109 100.

³ Az irat titkossági foka: „Verschluss”. Erről az akkor érvényben levő ügyviteli szabályzat (Geschäftsordnung für das k.k.Heer, Dienstbuch A—5, a.) a következőket mondja: „Azokat az iratokat, melyeket tartósan, vagy átmenetileg titkosan kell kezelni, az irat felső szegélyén Verschluss jelzéssel kell ellátni.”

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
I. K. u. k. gyalogezredek⁴											
1	72	0,5	17		8	0,5	1			1	
2	10	50	1				6	1	32		
3	6,5		91		1			1,5			
4	77	1	4							18	
5	2	74	1	1			2		19	1	
6	32,5	24,5	1	15		1,5		24	1,5		
7	74		4		1		18	3			
8	25		70				5				
9	12	2	3	5	11	65		1	1		
10	8	4	4		52	31		1			
11	19	1	72	1	1			6			
12	6	57	1	31	1,5	3,5					
13	8		4		84	4					
14	94		4,5		1	0,5					
15	18		4		22	52	2		2		
16	1	2	2,5	8,5				86			
17	11,5	0,5	0,5		0,5		81,5	4,5	0,5	0,5	
18											
19	2	89	8		0,5				0,5		
20	5		4		81	10					
21	22		75		1	1,5		0,5			
22	3		4		1,5		1,5	90			
23	33	43		1				15	8		
24											

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
25	2	80	1	16					1		
26	35	62	3								
27	75		14				7		4		
28	5		80	2	1,5		1,5	10			
29	24	24,5	1,5	6				30,5	13,5		
30	11	1	2		32	51		1	2		
31	22	13	1			1			63		
32	6	76	15					1	2		
33	20	34		3				1	42		
34	1	93,5	1	4,5							
35	46		52		2						
36	1915. július 21-én az ezredet feloszlatták.										
37	5	49	4	2				4	35	1	
38	5,5	73	6,5	2				2	11		
39		82	1	1					16		
40	5		2	1	78	10		1		3	
41	24	2	1		7	26			40		
42	81	1	16		1		1				
43	12	8	1,5		0,75		0,75	2	75		
44	1	91	7					1			
45	16	2	3	3	41	32	3				
46	1	84	5					2	8		
47	72		5				22	0,25		0,75	
48	2,5	82,5	1,5	1			0,5	12			
49	94,5	0,25	4,5		0,75						

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
50	6,5	31		1		0,25	0,25		61		
51	2,5	46,5	2	1					48		
52	21,5	67	2		0,5		1,5	5	2,5		
53	1	2	1	1				95			
54	31		59		6	2	1	1			
55	12	1	2	1	25	57	1		1		
56	10		3		81	6					
57	3	0,5	7,5		87	1		1			
58											
59	95		5								
60	2	89	2	1,75	1,25	2		1,25	0,75		
61	42	18	0,5	2	0,5	0,5		7,5	29		
62	4	52	1	1			1	2	39		
63	8	23	1	1				1	66		
64	8	17	1				1		73		
65	2	59	1	23		11			4		
66	2	40		52,5					5,5		
67	8	26		60				2	4		
68	4	90	2		0,5	0,75		0,75	2		
69	1	92	2		1	4					
70	10	8	0,75	3,5		0,75		77			
71	4	14		80	1			1			
72	11	23	1	65							
73	87		8		1	1	1	2			
74	37		62					1			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
75	19		79					2			
76	46	40	8	2		1		3			
77	15	2	3	2	22	56					
78	3	4	2	2				89			
79								100			
80	8		3		23	64			2		
81	31		66		1		1	1			
82											
83	16	72	4				5	2	1		
84	74		5		1					20	
85	6	31	1			25			37		
86	5	71	2	1		2	2	9	8		
87	10		2		3		84	1			
88	31		68		1						
89											
90											
91	51		47		1		1				
92	81	0,25	18					0,5		0,25	
93	59		35		6						
94	81		18		1						
95											
96	1,5	3	0,75	0,75	0,25			93,5			
97											
98	29		65		5	1					
99	63	1	36								

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
100	26		18	8	38		8	2			
101	1	87	1					1	10		
102	14		85		1						
103											
104	89	1	3		1			6			
105	7	88	1					4			
106	37	52	6				1	2	2		
107	84	0,75	4		1		8	2		0,25	
108	21		76					3			
109	8,5	1,5	2,5		35,5	50	1,5	0,5			
110	3	0,5	2,5		73,5	17	0,5			3	
111	46		52		1			1			
112	2	8		86	4						
113	4		4		85			7			
114	90	2	4		1		1	2			
115											
116	3	6	1	7				80	3		
117											
118	24		70	0,5	1		1	3	0,5		
119	32		60		5		1	2			
120	32		24		22		14	8			
121	58		30	0,5	4	6		1	0,5		
122	3	1	1		2		24	68		1	
123	30	58					2	8	2		
124	15		1	1	13	60	1	2,5	6,5		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
125	4	55		38	2			0,5	0,5		
126	2	89,5	3	5,5							
127	69	1	4		8	3	8	2	5		
128	9	44	2		5		1	31	8		
129	29	20		4		24		3	20		
130	6,5	3	3,5	2	27	49,5	1,5	3,5	3	0,5	
131	21	55	1	3		0,5	0,5	3	16		
132	2	79	1	7	2	4	1	2	2		
133	8	63		10				2	17		
134	3	78,5	1,5	11,5	1,5		2		2		
135	1,5	1	1,5				1	94,5		0,5	
136	17,5	0,5	60		12,5	8	1		0,5		
137	61		17		10	11			1		
138	10	34		2		1		1	52		
139	5	59	0,5				0,5		35		
203	7	20,5	7	12,5	3,25	3	0,5	40,5	5,75		
204	19	21,5	1	3	13	6		32	4	0,5	

2. K. u. k. tiroli császárvadász gyalogezredek

1	89		9							2
2	86		8							6
3	85	2	7		1	1	1		1	2
4	82		11						4	3

3. K. u. k. bosznia-hercegovinai gyalogezredek (gyalogzászlóaljok)⁵

1	2,5	1	2					94,5		
2	8	1	2					89		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
3	1	1	1		1			96			
4	3	0,5	2	0,5	1			93			
5	3	0,75	2	0,25	0,75	0,25		93			
6	1	0,25	2		0,5			96		0,25	
7	14		3				1	82			
8	3	1	2					94			
1/VIII.	4,5	12,5	1	2				79		1	
2/VII.	7	1	1		8	1		82			
2/IX.	5	0,5	2		0,5		3	88		1	
3/VI.											
4/VI.							7	93			
4/VIII.	3,5		10				4,5	82			
7/III.											
4. K. u. k. kombinált keleti hadtest⁶											
		5	9	2			1	76	6		
5. K. u. k. tábori vadászszázlójak											
1	51		42	4				3			
2	41	2	53	2			1	1			
3											
4	14	4,5	4,5		37,5	27	0,5		1	11	
5	45		33		21			0,5		0,5	
6	18		33		49						
7	17		2				52	27	2		
8	64		4		5		15	12			
9	84		4		1		8	3			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
10	87		2							11	
11	22	60,5	2	12				3,5			
12	38		57	1	4						
13											
14											
15	1,5	80		14	0,5		1,5	1	1,5		
16											
17	36		52		12						
18											
19	13	33		53				1			
20	30		1,5		1,5		43	24			
21	94		4	1	1						
22	61		31		1,5			6,5			
23	2	40	1				1	1	55		
24	2	92	1					1	3	1	
25	30		69					1			
26	5	91		2				2			
27											
28	13	49					2	1	35		
29	3	48		40		8			1		
30	14	1	1		9	56	2		17		
31	4	3			0,5			92			0,5
32	6	46		39		4			5		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
6. K. u. k. bosznia-hercegovinai vadászzászlóaljok											
21	62,5	4	5			6	15,5	4	2	1	
22	30	1	25		25	1	13	4	1		
23	76	3	8				2	6	5		
24	85		6		5	4					
25	81		14		4					1	
26	84		6		7					3	
27	78		10		10	1	1				
28	65		5		23	2	2		1	2	
29	83	12	2				1			2	
30	93		1		2					3	1
31	36	7	25	1	16	3	2	2	3	5	
32	50	13	20		16			1			
7. K. u. K. határvadász zászlóaljok											
I.	49	1	15		2	1	29	3			
II.	42	0,5	15		40,5			2			
III.	4	90,5		0,5				5			
IV.	24	1	40		23	2		10			
V.	10	34		32				24			
VI.											
8. K. u. K. magashegyi századok											
12	21	33	4	10	7,5		1,5	9	14		
13	58		40			2					

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
14	50		8,5	3	4		8	26,5			
15	80		8		1,5	8				1	1,5
16								100			
17	62	7	5		9	11	0,5	0,5	3	2	
18	60	3	9		9	11	1	1		6	
19	73		4	2,25	6	1	2,25	11			0,5
20	64		8		11	3	2	7		3	2
21	62,5	4	5			6	15,5	4	2	1	
22	30	1	25		25	1	13	4	1		
23	76	3	8				2	6	5		
24	85		6		5	4					
25	81		14		4					1	
26	84		6		7					3	
27	78		10		10	1	1				
28	65		5		23	2	2		1	2	
29	83	12	2				1			2	
30	93		1		2					3	1
31	36	7	25	1	16	3	2	2	3	5	
32	50	13	20		16			1			

9. K. u. k. hegyi-vezető századok

1	91	3	0,5		5				0,5		
2	86		0,5		0,5		3			10	
3	84	1	3		1		5	5		1	
4	84	1	8		1			6			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
5	90	4	6								
6											
7											
8	78		7				2	6		7	
9											
10	87	1	3		1		2	1		3	2
11	86	2	5		2		2			2	1
12	80	1	6		1		9	2		1	
13	86		4		1		5	1		3	
10. K. u. k. DNy-i olasz zászlóalj											
1	13		0,5	0,5						86	
2	2									98	
3	9	0,5	4			0,5	2			84	
4	9	3	0,5				7	0,5		80	
5											
11. K. k. DNy-i olasz zászlóalj											
6	4		1		4	1	1	3		86	
7	18		1		1		2			78	
8											
12. K. u. k. kerékpáros zászlóalj											
1	42	26	12,5		2	0,5	13,5	2,5		1	
2	59	17	10		2	1	6	2		3	

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Putén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
13. M. kir. kerékpáros zászlóalj											
	7	81					7	3	2		
14. K. k. lövészezredek (zászlóaljok)⁷											
	1	74		15		10	1				
	2	90		4		4	1	1			
	3	82		3		8	2	5			
	5	10		2		2		20	4	1	61
5/II.	16			19		2,5		39	17		6,5
	6	71		22		3	2		2		
	7	41		48		6	5				
	8	14		72	2	7	5				
	9	72		22		4	2				
	10	50		40		5	5				
	11	38		55		6					1
	12	9		86		4	1				
	13	50		41		9					
	14	14		83		2	1				
	15	22		65		12	1				
	16	5		3		90	2				
	17	7		4		77	11				1
	18	9		4		41	46				
	19	3		1		33	63				
	20	14	1	2		21	57	2	3		
	21	63		1		14	3	19			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
22	21	1	2		9	39		1	27		
22/III.	10	2	1		19	37		4	27		
23	15		20		8	8	2	47			
23/IV.	8		10		16	18		48			
24	76	1	17		5			1			
25	7		88		3	1	1				
26	31		3		3	1	61	1			
28	21		57		11	1	2	8			
29	43		49		5	3					
30	16		77		6	1					
31	25		22		50	3					
32	8		6		81	5					
33	7		7		23	63					
34	9		2		43	46					
35	14		1		23	60			2		
36	6		2		20	71			1		
37	19		17		11	3	2	46	1	1	
15. K. k. hegyi-lövészek											
1	63		3		4	1	27	1		1	
2	7		2		1	2	88				
16. K. k. császár-lövészek (zászlóaljok)⁸											
I.	75		3		9	7	3				3
II.	77		5		8	4	2				4
II/II.	70		7		8		5		4		6
III.	83		7		3	2	2				3

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
17. M. kir. honvéd gyalogezredek (zászlóaljok)⁹											
1	4	78				1,5		1,5	15		
2											
3	3	69		2		22		4			
4	3	58		6				3	30		
5											
6	15	61		4		1		13	6		
7											
8											
9	3	59		37					1		
10	1	96		2		1					
11	4	77		3		15			1		
12	0,5	42		4		23		0,5	30		
13	13,5	48		38				0,5			
14	3	79		18							
15	5	24		70					1		
16	8	55		22		1		2	12		
17	5,5	73,5						3	18		
18	26	61		3	1		7	2			
19	11	66		1				9	12	1	
20	4	71		3				10	12		
21	3	54		1					42		
22	2	42		3					53		
23	5	34		3			58				
24	8	51				2		1	38		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Éritén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
25	0,5	0,5		1				98			
26	1	1						98			
27	1	2,5		1	0,5			95			
28	5	3		2				90			
29	1	73		1				2	23		
30	9	65		1	1		1	7	16		
31	3	74,5		7				1	14,5		
32	5	42		4					49		
33	0,5			0,5				99			
34	13	65		14			1	4	3		
300	14	56		9				4	17		
301	16	48		9				15	12		
302	23	51		2				5	19		
305	14	50		11				6	19		
306	8	55		1				1	35		
307	13	54		14				4	15		
308	2	62		5				2	29		
309	7	53		3				2	35		
310	2	57		3				1	37		
311/I.	1							99			
313	6	52		14		8		4	16		
314	10,5	37		35				5	12,5		
315	4	47		31		1		3	14		
316/I.	9	51		15				11	14		
Orosz zj.	6	43		4				2	45		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
18. K. k. népfőlkelő gyalogezredek (zászlóaljok)¹⁰											
1	74		14		8	3		1			
2	54		17		13	14	1	1			
2/IV.	65		11,5		8	10	3,5			2	
6	59		32		5	3	1				
9	39		21		6	6	3	5		20	
9/V.	35		35		9	6	6	4,5		4,5	
11	27		58		9	5	0,5	0,5			
13	47,5		42,5		10						
16/IV.	24		21		48	3		3		1	
22	11,5	2	1		24	50			11,5		
23/I.	8		9		16	14		51	2		
23/II.	10	1,5	7		17	7	1,5	55		1	
25	19		69		11	1					
27	25		6		7,5	5	51	2	2,5	1	
31	32		22,5		38	4,5	3				
32	4		6		82	7			1		
33/V.	18		13		24	38		4		3	
37/I.	11	2	2		6			79			
37/II.	8	5	3		5	1		75	2	1	
37/V.	2	2	2					92		2	
37/VI.	3	3	2					92			
37/VII.	1,5		1,5		12			65		20	
39/IV.	58	3	35		3			1			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
51	33		8		28	30	1				
409	27	3	39		20	7	1	1		2	
19. K. k. népfőlkelő gyalogzászlóalj¹¹											
10											
17	29		54		5	10			2		
23	50	0,5	34		15			0,5			
24	52,5		42,5		4	1					
29	58		15		10	8	8	1			
37	55		33		4		7			1	
38	45	0,5	52		2				0,5		
39	44		49		7						
40	45		41		6	2	5	1			
41	40	0,5	55		1	0,5	3				
42	30		54	7	8			1			
44	20		31		3		1	1		44	
45	65		26		6			2	1		
46	34	0,5	54		10	0,5		1			
75	63	4	28		2		2	1			
148											
149	35		41		12,5	8,5	3				
150	62		4		4		28	1		1	
151	58	0,5	13		5	5	16	2	0,5		
152	40		11		14	12	22			1	
153	51	2	2		5	3	31		1	5	

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
157	42		15		13	7	22			1	
158	8		11		75	5		1			
159	44	2	43		6				2		3
160	58		9		19	13	1				
161	62		11		11	13	1			2	
162	48		23		16	4	1	1		2	5
163	55		31		4	2			2	6	
164	58		19		6	4				13	
165	47		10		10	28	2	2		1	
166	58		21		11	7	1		1	1	
167	60		20		10	9			1		
168	49		17		11	18	1		1	3	
169	59		23		6	8	1		1,5	1,5	
170	46		24		8	14	1		1	6	
171	50		22		12	8				8	
173	48	1,5	25		6	10	5		2	2,5	
174	49		31		4,5	8	3			4,5	
I.	59		21		10	8				2	
II.	54		14		6	17				9	
III.	50		16		18	7	5			4	
IV.	46		19		8	13	12			2	
V.	54		30		2		14				
20. M. kir. népfőlkelő gyalogezredek (zászlóaljok)¹²											
1	6	78	1	9	2			1	3		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
I/IV.	9	62						9	20		
3	3	60		6		4		3	24		
3/VI.	7	62						7	24		
4/IV.	8	52		13				2	25		
4/V.	16	52		12				7	13		
4/VI.	6	52		1				4	37		
5/I.	13	42		17				2	26		
5	6	50				1	9	3	31		
6	7	62		11				6	14		
8/VI.	10	31		5				19	35		
8/VII.	7	38						3	52		
9/I.	5	55		25					15		
17	15	79		2,5			1,5	1	1		
19	18	54		6				9	13		
19/IV.											
19/VII.	8	50					3	4	35		
20	5	55		9				6	25		
23/IV.	5	20						5	70		
26/V.	2	5	1	2	1	1	1	82	5		
29	6	90		1		1		2			
29/III.	2	76		1					21		
30/I.	13	57		9		1		10	10		
31/I.	3	62		19				1	15		
32/II.	7	38							55		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
21. Csendőr, portyázó és önkéntes alakulatok											
„S” portyázó ezred											
—	8	37	6,5	5	3			34	6,5		
Portyázó ezred I. zászlóalj											
—	11	30	3	14	1		1	26	14		
Bosznia-hercegovinai csendőrzászlóalj											
—	2		2					96			
„S” csendőrzászlóalj											
—	17	21	10	11			8	27	6		
Karintiai önkéntes lövészezred											
—	78		1		3		18				
Felső-ausztriai lövészzászlóalj											
—	100										
IV. Marburgi lövészzászlóalj											
—	40						60				
VI. Laibachi lövészzászlóalj											
—	15						78	1		6	
VII. Triesti lövészzászlóalj											
—	10						45	30		15	

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutón	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
Salzburgi önkéntes lövészászlóalj											
—	99							1			
Stájer lövészászlóalj											
—	93	1	1				3	2			
Ukrán légió zászlóalj											
						100					
22. K. u. k. dragonyos, huszár- és ulánusezredek											
Dragonyosezredek											
1	37		58		3	1			1		
2	46		47		2	0,5	4	0,5			
3	94	0,5	4		0,5	1					
4	93	1	5		1						
5	56		5		2	0,5	34	2,5			
6	29		69		1	1					
7	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										
8	26		65		3	6					
9	22	1	2	1	10	34	1	1	28		
10	28		67		3	1		1			
11	30	1	66		2		1				
12	35		42		21	1			1		
13	54		42		2			1	1		
14	49		49			2					
15	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
Huszárezredek											
1	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										
2	9	79						2	10		
3	8	67		6				2	17		
4	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										
5	4	86		8	0,5			0,5	1		
6	1	90		4			1	1	3		
7	5	94		1							
8	14	70	1	2	1			8,5	3,5		
9	6	82	1	8				3			
10	10	85		1		1		2	1		
11	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										
12	2	82		15		1					
13	2	96			1			1			
14	1	83	1	12	1	1			1		
15	3	88		7					2		
16	3	79						1	17		
Ulánuszredek											
1	10		10		65	15					
2	11		10		77	2					
3	3		3		60	34					
4	5	4	2		27	60			2		

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
5	0,5	0,5	0,5		0,5			98			
6	3	1	3	1	43	49					
7	7	0,5	2		30	59	1	0,5			
8	18		9		22	48			3		
11	23		18		31	28					
12	5	9			13			73			
13	5		6		24	50		14	1		

23. K. k. lovas-lövészetek

1 Lovasszádonként hadosztályokhoz beosztva

2	44		48		5	1		2			
---	----	--	----	--	---	---	--	---	--	--	--

3 Lovasszádonként hadosztályokhoz beosztva

4	23		21		46	9		1			
5	56		28		12	1	1	2			
6	31		58		8			3			

Tiroli császárvadász lovas fél ezred

—	76	4	10					6			4
---	----	---	----	--	--	--	--	---	--	--	---

24. M. kir. honvéd huszár és népfelkelő huszárezredek
Huszárezredek

1	2	92		2				2	2		
2	4	84		3			3		6		
3	8	75		2				3	12		
4	3	88	1		1,5	6		0,5			

Szám	Német	Magyar	Cseh	Szlovák	Lengyel	Rutén	Szlovén	Horvát, szerb-horvát, szerb	Román	Olasz	Egyéb
5	5	77		16					2		
6	4	90		4				1	1		
7		90		9					1		
8	7	80					3	5	4	1	
9	6	78		1				1	14		
10	Lovasszázadonként hadosztályokhoz beosztva										
Népfelkelő huszárezredek											
1	9	81		4				5	1		
4	Fél ezred erejű volt										
7											
11											
12											

4 A k.u.k. gyalogezredek címszó alatt a táblázatban szerepelnek még a következő zászlóaljok: 18/V, 48/VI, 69/V, 73/V, 76/V, 94/III, 103/V. A felsorolt hét zászlóalj állományának nyelv szerinti megoszlása csak kettőnél ismert. A 69/V. zászlóalj összetétele: 93% magyar, 2% német, 4% cseh, 1% román. A 76/V. zászlóalj összetétele: 50% német, 40% magyar, 8% cseh, 2% román.

5 A törtszámmal jelölt egységek zászlóaljok voltak.

6 A hadtest 4 zászlóaljból állt, s ezek nyelv szerinti megoszlását az eredeti dokumentum külön-külön is tartalmazza.

7 A törtszámmal jelölt egységek zászlóaljok voltak.

8 A II/II. hadrendi számú egység zászlóalj volt.

9 A törtszámmal jelölt egységek zászlóaljok voltak.

10 A törtszámmal jelölt egységek zászlóaljok voltak.

11 A felsorolás végén feltüntetett I–V. zászlóaljat tiroli népfelkelő gyalogzászlóaljaknak nevezték.

12 A törtszámmal jelölt egységek zászlóaljok voltak.